

## Trafikutskottets yttrande 2024/25:TU7y

### Kommissionens arbetsprogram 2025

---

#### Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 23 januari 2025 att ge bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2025. Trafikutskottet har beslutat att yttra sig över arbetsprogrammet i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet ställer sig bakom många delar av kommissionens resonemang i arbetsprogrammet om politikens inriktning på transport- och digitaliseringsområdet. Enligt utskottet är det angeläget att EU-regelverket är ändamålsenligt och effektivt och inte medför onödiga regelbördor. Vidare ser utskottet fram emot att ta del av det tiotal nya initiativ och utvärderingar av gällande rätt som kommissionen aviserar i arbetsprogrammet, i synnerhet när det gäller hållbara transporter, AI och digitala nätverk.

# Utskottets överväganden

## Kommissionens arbetsprogram 2025

Den 11 februari 2025 presenterade den nytilträdde kommissionen sitt arbetsprogram för 2025 (COM(2025) 45). Arbetsprogrammet går under titeln Framåt tillsammans: en djärvare, enklare och snabbare union. I arbetsprogrammet anger kommissionen politikens inriktning och presenterar vilka åtgärder den planerar att vidta under året.

### Kommissionens övergripande målsättningar

I inledningen av programmet framhåller kommissionen att EU står inför en tid av såväl stora förväntningar som stor instabilitet, där de val som görs under 2025 kommer att forma Europa i årtionden framöver. Enligt kommissionen behöver Europa konfrontera en rad sammanlänkade problem och utmaningar, varför ett starkt och enat EU är nödvändigt. På så sätt kan EU fortsätta att leverera viktiga resultat till medborgarna.

En central fråga i kommissionens arbetsprogram är att stärka Europas konkurrenskraft. Kommissionen menar att europeiska företag står inför bl.a. orättvis konkurrens, höga energikostnader, brist på arbetskraft och kompetens samt hinder för tillgång till kapital, vilket behöver åtgärdas. För att även uppnå målet om att bli klimatneutralt till 2050 menar kommissionen att vissa strukturella hinder mot EU:s konkurrenskraft behöver avlägsnas. Därutöver har geopolitisk instabilitet och Rysslands anfallskrig mot Ukraina kraftigt förändrat Europas säkerhetsläge. Kommissionen menar därför att EU behöver försvara sina grundläggande värderingar och sin demokrati, i synnerhet från kampanjer med utländsk inblandning.

För kommissionen är det vidare av stor vikt att förenkla och effektivisera EU:s rådande lagstiftning. I arbetsprogrammet presenterar kommissionen en första uppsättning av flera s.k. omnibusförslag, initiativ som syftar till att samla en rad förenklingar av gällande lagar och regler i större paket. Kommissionen uppger att den även avser att ta flera initiativ med en stark förenklingsdimension, någon som ska bidra till att uppnå målet att minska den administrativa bördan för företag i EU med minst 25 procent. Områden som särskilt pekas ut är hållbarhetsredovisning och reglerna för den s.k. taxonomin, EU:s system med kriterier för när en verksamhet ska anses vara miljömässigt hållbar.

### Politikens inriktning på de sju prioriterade områdena

I arbetsprogrammet redogör kommissionen för EU-politikens inriktning i enlighet med de sju politiska riktlinjer som Ursula von der Leyen presenterade i samband med att hon återvaldes till kommissionens ordförande. Här lyfter

kommissionen bl.a. fram den nya kompassen för konkurrenskraft, en ny strategi för den gemensamma marknaden och ett nytt initiativ för ren industri som ska bygga vidare på förslagen i EU:s gröna giv från förra mandatperioden, allt under rubriken hållbart välstånd och konkurrenskraft. På temat försvar och säkerhet ska kommissionen bl.a. presentera en strategi för Europas krisberedskap. Man avser även att ta fram en s.k. demokratisköld och färdplan för kvinnors rättigheter i syfte att skydda EU:s demokrati och värdegrund. På det utrikespolitiska området nämns bl.a. vikten av fortsatt stöd till Ukraina och långvarig fred i Mellanöstern. Även en ny plan för att genomföra den s.k. pelaren för sociala rättigheter och en ny vision för jordbruk och mat är att vänta under året.

I arbetsprogrammets bilagor specificerar kommissionen de nya lagstiftningsinitiativ och de förslag på utvärdering av gällande rätt som man lyft fram i programmet. Arbetsprogrammet för 2025 innehåller:

- 45 nya initiativ, såväl förslag till lagstiftning som icke-lagstiftningsakter, t.ex. strategiska dokument
- 37 aviserade utvärderingar och kontroller av EU:s befintliga regelverk
- 123 befintliga lagförslag som ännu inte förhandlats klart
- 37 tidigare förslag till lagstiftning som ska dras tillbaka
- 4 förslag på lagstiftningsakter som ska upphävas.

### **Arbetsprogrammets bäring på trafikutskottets beredningsområde**

De frågor som rör trafikutskottets beredningsområde återfinns i huvudsak under det prioriterade huvudområdet hållbart välstånd och konkurrenskraft.

På transportområdet framhåller kommissionen i arbetsprogrammet att ett välfungerande, framtidssäkrat och hållbart transportsystem utgör ryggraden för såväl en stark ekonomi som en livskraftig industri. Kommissionen uppger att den avser att presentera en investeringsplan för hållbara transporter som bl.a. ska innehålla ett strategiskt ramverk för att stödja produktion och distribution av hållbara transportbränslen. Planen ska även innehålla åtgärder i syfte att stödja en påskyndad utbyggnad av laddinfrastruktur och etablera s.k. gröna partnerskap med tredjeländer för att få fram förnybara och koldioxidsnåla transportbränslen.

Även flera olika frågor om digitalisering utgör centrala delar i arbetsprogrammet. Kommissionen uppger bl.a. att den viktigaste förutsättningen för en välmående digital ekonomi är en pålitlig digital infrastruktur med hög kapacitet. Kommissionen har därför för avsikt att ta fram en ny rättsakt om digitala nätverk som ska syfta till att möjliggöra gränsöverskridande nätverksdrift och nätverkstjänster för operatörer. Initiativet ska även förbättra industrins konkurrenskraft liksom spektrumkoordineringen.

Vidare framhåller kommissionen vikten av att utnyttja de möjligheter som både AI samt data- och molntjänster erbjuder. Kommissionen ska därför ta fram en ny rättsakt om utveckling av moln och AI samt en större handlingsplan

för att göra Europa till en s.k. AI-kontinent. Handlingsplanen ska dels omfatta en strategi för utvecklingen av s.k. AI-fabriker, som ska stärka konkurrenskraftiga AI-ekosystem i Europa, dels innehålla en ny strategi för AI-tillämpningar. Därutöver meddelar kommissionen att den ska ta fram en europeisk kvantstrategi åtföljd av en ny lag på kvantområdet. Initiativen ska bidra till att stärka EU:s egna kapacitet för utveckling av och forskning om kvantteknik.

Initiativen i arbetsprogrammet specificeras i punktform i programmens bilagor. De punkter som kan komma att ha bäring på trafikutskottets beredningsområde är sammanställda under rubrikerna nedan. Det handlar om nya initiativ, utvärderingar och prioriterade befintliga lagförslag samt förslag som dras tillbaka och lagar som ska upphävas.

### *Nya initiativ*

Kommissionen redovisar fem nya initiativ som kan komma att falla inom utskottets beredningsområde. Två av dessa är förslag till ny lagstiftning som väntas under andra halvan av året. Förslagen är följande:

- Det digitala paketet (lagstiftning inklusive konsekvensbedömning, fjärde kvartalet 2025)
- Akten om digitala nätverk (lagstiftning inklusive konsekvensbedömning, fjärde kvartalet 2025)
- Handlingsplan för en AI-kontinent (icke-lagstiftning, första kvartalet 2025)
- EU:s kvantstrategi (icke-lagstiftning, andra kvartalet 2025)
- Investeringsplan för hållbara transporter (icke-lagstiftning, tredje kvartalet 2025).

### *Utvärderingar och lämplighetskontroller*

Kommissionen uppger att den under 2025 avser att utvärdera och kontrollera ändamålsenligheten av EU:s lagstiftning på fem olika områden som berör trafikutskottet. Det rör specifikt översyner av

- det samlade regelverket på det digitala området (fjärde kvartalet 2025)
- marknaden för tillträde till inre vattenvägar (andra eller tredje kvartalet 2025)
- EU:s regelverk för flygplatser (fjärde kvartalet 2025)
- direktivet om säkerhetsregler för fiskefartyg (första eller andra kvartalet 2025)
- förordningen som etablerar Europeiska unionens järnvägsbyrå (ERA) (tredje kvartalet 2025)
- fonden för ett sammanlänkat Europas resultat under 2014–2020 (tredje eller fjärde kvartalet 2025).

### *Lagförslag under förhandling*

Kommissionen framhåller att den granskat alla förslag som ännu inte antagits av Europaparlamentet och rådet. Man har därefter gjort en bedömning om förslagen ska bibehållas, ändras eller dras tillbaka.

Följande befintliga lagförslag inom trafikutskottets beredningsområde där förhandlingarna fortfarande pågår är alltså prioriterade av kommissionen:

- Direktivet om informationstjänster på inre vattenvägar (RIS) (COM(2024) 33)
- Direktivet om kombinerade transporter (COM(2023) 702)
- Direktivet om fordons mått och vikt (COM(2023) 445)
- Förordningen om järnvägskapacitet (COM(2023) 443)
- Förordningen om redovisning av transportutsläpp (COM(2023) 441)
- Emsa-förordningen (COM(2023) 269)
- Direktivet om utsläpp från tunga fordon med släp (COM(2023) 189)
- Direktivet om körkortsåterkallelser (COM(2023) 128)
- Körkortsdirektivet (COM(2023) 127)
- Direktivet om att avskaffa tidsomställningar (COM(2018) 639).

### *Lagförslag som ska dras tillbaka*

Kommissionen anför att det är lämpligt att dra tillbaka ett antal lagförslag som t.ex. blivit föråldrade eller som inte har förutsättningar för att bli antagna. I praktiken har flera av dessa förhandlingar redan avslutats. Sex av tillbakadragandena berör trafikutskottets beredningsområde:

- Förordningen om ankomst- och avgångstider vid EU:s flygplatser (slottider) (COM(2011) 827). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat och har i stället inlett en lämplighetskontroll av EU:s flygplatslagstiftning (se ovan).
- Ändringar av EU:s bussförordning (COM(2017) 647). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat och framhåller att det ännu inte tagits upp för diskussion i rådet.
- Ändringar av förordningen om övervakning, rapportering och verifiering av koldioxidutsläpp från sjötransporter (COM(2019) 38). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat då de föreslagna ändringarna redan har införlivats i EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) som antogs 2023.
- Ändringar av förordningen om EU:s byrå för luftfartssäkerhet (COM(2020) 577). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat eftersom ändringarna redan har införlivats i förordningen om det gemensamma europeiska luftrummet.
- Kodifieringen av direktivet om fordons mått och vikt (COM(2021) 769). Kommissionen menar att förslaget är föråldrat eftersom man 2023 föreslog nya ändringar av direktivet (se ovan).

- Förordningen om elektroniskt dataskydd (COM(2017) 10). Kommissionen menar att ingen överenskommelse förväntas från lagstiftarna och att förslaget blivit föråldrat efter att ny lagstiftning införts på området.

### *Upphävande av gällande lagstiftning*

Avslutningsvis redovisar kommissionen att den under 2025 avser att ta initiativ till att en rättsakt inom utskottets beredningsområde ska upphöra att gälla. Rättsakten i fråga är rådets förordning 4058/89 om prissättning vid godstransporter på väg mellan medlemsstater, där kommissionen framhåller att det genom ny EU-lagstiftning har införts ett omfattande ramverk som reglerar vägtransporter, med fokus på säkerhet, miljökrav och rättvis konkurrens utan behov av prisreglering. Bestämmelserna i direktivet är därför överflödiga och bör avskaffas.

## Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att kommissionens arbetsprogram för 2025 berör en rad angelägna frågor och välkomnar arbetsprogrammets tydliga fokus på behovet av att stärka europeisk konkurrenskraft, bemöta det förändrade omvärlds- och säkerhetsläget samt förenkla EU:s lagstiftning.

Trafikutskottets beredningsområde präglas av internationellt samarbete, i synnerhet på EU-nivå. Utskottet konstaterar att kommissionen på transport- och digitaliseringsområdet aviserar fem nya initiativ och ytterligare fem utvärderingar eller kontroller av det rådande EU-regelverket. Inom utskottets beredningsområde redogör kommissionen därutöver för tio lagförslag där förhandlingarna fortfarande pågår, sex lagförslag som man avser dra tillbaka samt en gällande rättsakt man avser att upphäva.

Nedan följer utskottets iakttagelser och medskick med anledning av årets arbetsprogram.

### **Utvärdering och förenkling av EU:s lagstiftning**

Enligt utskottet är det av stor betydelse att EU-politiken på transport- och digitaliseringsområdet är ändamålsenlig. Det innebär bl.a. att åtgärder ska utgå från ett existerande behov, att konsekvenser och kostnader för offentliga aktörer och företag ska begränsas till vad som är nödvändigt samt att lagstiftningen bör ses över kontinuerligt för att säkerställa dess relevans. Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att motverka en betungande regelbörda och administrativ börda som riskerar att ha negativa inverkningar på den europeiska konkurrenskraften. Utskottet ser således mycket positivt på att kommissionen i arbetsprogrammet aviserar att den ska utvärdera och se över flera delar av den gällande lagstiftningen.

Enligt utskottet är det bl.a. mycket välkommet att kommissionen aviserar ett samlat grepp om och utvärdering av det samlade regelverket på det digitala

området, inte minst mot bakgrund av den snabba marknads- och teknikutvecklingen på området. Dessutom har ett antal nya lagar och regler tillkommit under de senaste åren, t.ex. om AI, data och cybersäkerhetskrav. Utskottet ser positivt på att undersöka möjligheterna för att effektivisera och förenkla regelbördan så att den inte i onödan belastar små och medelstora företag eller hämmar innovation, inte minst på det digitala området. Detta är avgörande för EU:s framtida konkurrenskraft.

Vidare ser utskottet fram emot att ta del av kommissionens utvärderingar av vissa regelverk på transportområdet, såväl för EU:s flygplatser som för inre vattenvägar. I sammanhanget vill utskottet också betona att frågor om hur och på vilka sätt medlemsstaterna genomför EU:s regelverk är centralt för att säkerställa ett harmoniserat regelverk och undvika fragmentering. Det finns därmed enligt utskottets mening goda skäl att också studera hur själva genomförandet av EU:s regelverk kan bli mer effektivt och enhetligt.

### **Kommissionens initiativ på transportområdet**

Utskottet delar kommissionens bedömning i arbetsprogrammet om att ett väl fungerande europeiskt transportsystem är en grundläggande förutsättning för en stark ekonomisk utveckling och en sammanlänkad inre marknad. Utskottet ser därför positivt på den aviserade investeringsplanen för hållbara transporter. Planen ska stödja dels en påskyndad utbyggnad av laddinfrastruktur, dels en ökad produktion och distribution av hållbara transportbränslen. Ett väl fungerande och långsiktigt hållbart transportsystem spelar en avgörande roll för EU:s klimatomställning, och enligt utskottet kommer elektrifieringen att vara helt central i detta sammanhang. Utskottet vill även betona att takten i omställningen behöver öka för att EU ska kunna leva upp till det högt satta målet om klimatneutralitet till 2050.

Utskottet vill därutöver understryka betydelsen av att transportinfrastrukturen och transportererna fungerar även i tider av kris och beredskap. Behovet av ett motståndskraftigt transportsystem har inte minst aktualiserats i och med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och det är enligt utskottet därför angeläget med åtgärder för att binda ihop och säkra motståndskraften i det europeiska transportsystemet. Detta gäller inte minst järnvägsnätet. Utskottet påminner i sammanhanget om att ett transportsystem som fungerar i fredstid också stärker förutsättningarna för att trafiken ska kunna upprätthållas även i kristider.

Utskottet noterar vidare att nio lagförslag från förra mandatperioden inom transportområdet ännu inte blivit antagna, bl.a. om nya regler för körkort, kombinerade transporter och informationstjänster på inre vattenvägar (RIS). Med anledning av det sistnämnda vill utskottet påminna om att det under våren 2024 prövade kommissionens förslag till reviderat RIS-direktiv och då fann att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen, i synnerhet den föreslagna ändringen av direktivets tillämpningsområde. Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag och beslutade att lämna ett motiverat yttrande till

Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (utl. 2023/24:TU21, rskr. 2023/24:168).

## **Den gemensamma digitaliseringspolitiken**

Utskottet välkomnar att digitaliseringsfrågor utgör en viktig del i årets arbetsprogram, i synnerhet det tydliga fokuset på både AI och digital infrastruktur såsom fiber och 5G.

### *Nya initiativ på AI-området*

När det kommer till AI noterar utskottet att kommissionen aviserar en rad nya initiativ, bl.a. en handlingsplan för kommissionens tidigare initiativ om s.k. AI-fabriker, en typ av AI-optimerade superdatorer som nystartade företag, myndigheter och forskare ska kunna använda för att utveckla modeller och system. Utskottet ser fram emot att få ta del av kommissionens handlingsplan och vill understryka att en välfungerande AI-infrastruktur är helt centralt för att Europa ska kunna vara ledande i AI-utvecklingen. Sverige har enligt utskottet goda förutsättningar att gå före, vilket inte minst visar sig av att Sverige och Linköpings universitet nyligen utsetts att stå värd för en av de sju europeiska AI-fabrikerna.

Utskottet noterar även att kommissionen i arbetsprogrammet aviserar en ny rättsakt om utveckling av AI- och molntjänster. Utskottet vill här understryka vikten av att eventuell ny lagstiftning på området kompletterar och skapar ett mervärde till den sedan tidigare beslutade AI-förordningen som ännu inte har genomförts fullt ut. Utskottet vill därför påminna om att kommissionen själv i arbetsprogrammet återkommande lyfter fram att EU-regelverket ska vara samstämmigt, sammanhållet och effektivt.

Utskottet vill framhålla att AI har potential att bidra med betydande nytta inom ett stort antal områden. Utskottet vill dock samtidigt understryka vikten av att beakta de risker och utmaningar som den avancerade tekniska utvecklingen för med sig. Utskottet ser bl.a. med oro på hur avancerade AI-tillämpningar kan användas för att sprida desinformation och påverka både demokratiska processer och politiskt beslutsfattande. Detta understryker betydelsen av god digital kompetens och breda allmänna kunskaper om AI hos befolkningen.

### *EU:s regelverk om digitala nätverk*

Utskottet noterar att kommissionen avser att lägga fram ett nytt lagförslag om digitala nätverk som bl.a. ska underlätta för operatörer att tillhandahålla gränsöverskridande nätverksdrift och nätverkstjänster samt dessutom förbättra koordineringen av spektrumtilldelning. Utskottet ser fram emot att ta del av kommissionens lagförslag men vill samtidigt uppmärksamma att frågan om en ny rättsakt om just digitala nätverk varit föremål för flera diskussioner sedan en tid tillbaka. Ämnet aktualiserades inte minst i och med kommissionens



vitbok om Europas behov av digital infrastruktur från februari 2024 (COM(2024) 81) som utskottet granskade i utlåtande 2023/24:TU20.

Utskottet vill här påminna om att det i sitt utlåtande såg ett visst behov av att ompröva det nuvarande EU-regelverket på området, den s.k. kodexen om elektronisk kommunikation, men samtidigt betonade att arbetet med att harmonisera själva genomförandet av lagstiftningen behövde uppmärksammas ytterligare. När det gäller behovet av att konsolidera marknaden och skapa fler EU-omfattande operatörer underströk utskottet att detta inte får främjas på ett sätt som motverkar den konkurrens på marknaden som historiskt sett har gynnat konsumenters, företags och det offentliga möjlighet att få tillgång till digital infrastruktur till bra pris. Utskottet anförde att den europeiska grundmodellen med en konkurrensutsatt marknad, i kombination med stödåtgärder för att garantera täckning i mer avlägsna områden, har varit synnerligen framgångsrik.

Vidare framhöll utskottet att utgångspunkten i EU:s spektrumpolitik även fortsättningsvis bör vara att organisering, tillståndsgivning och förvaltning av radiospektrum är nationell kompetens. Utskottet påminde också om att det i ett tidigare motiverat yttrande över det dåvarande förslaget till direktiv om en kodex för elektronisk kommunikation (utl. 2016/17:TU8) slagit fast att en överföring av beslutskompetens om hanteringen av radiospektrum till EU-nivå inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen.

### **Sammanfattande bedömning**

Utskottet ställer sig sammanfattningsvis bakom många delar i kommissionens resonemang om politikens inriktning på transport- och digitaliseringsområdet. För utskottet är det angeläget att EU-regelverket är ändamålsenligt, effektivt och inte medför onödiga regelbördor. Utskottet välkomnar därmed en löpande granskning av förutsättningarna för att förenkla, konsolidera eller i vissa fall upphäva betungande bestämmelser.

Utskottet ser vidare fram emot att ta del av både nya initiativ till lagstiftning och strategiska dokument samt kommissionens utvärderingar och kontroller av gällande rätt. Varje enskilt initiativ som presenteras måste dock bedömas när förslaget väl lagts. Utskottet kommer därmed att få möjlighet att pröva eller granska vissa av initiativen i särskild ordning.

Stockholm den 27 februari 2025

På trafikutskottets vägnar

*Ulrika Heie*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Thomas Morell (SD), Gunilla Svantorp (S), Maria Stockhaus (M), Mattias Ottosson (S), Sten Bergheden (M), Kadir Kasirga (S), Helena Gellerman (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M), Malin Östh (V), Magnus Jacobsson (KD), Oskar Svärd (M), Linus Lakso (MP), Johanna Rantsi (M), Patrik Jönsson (SD), Inga-Lill Sjöblom (S) och Fredrik Stenberg (S).